

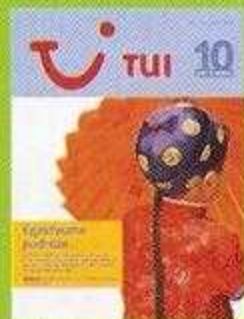

Lato TUI 2008

Dalekie kraje z bliska

Fascynująca kultura, piękne krajobrazy, magiczne zabytki
– z podróży do Chin przywieziesz wielkie wspomnienia.
Tylko w TUI znajdziesz tak bogaty wybór
atrakcyjnych wycieczek do Państwa Środka.

10
LAT Z WAMI

MAURITIUS

Veranda Paul & Virgine ****
2 posiłki, pokój 2-osobowy
Wylot z Warszawy,
np. 27.08.08

NURKOWANIE

od 6659 zł
1 tydz./os.

KENIA

Hotel Diani Sea Resort ****
All Inclusive, pokój 2-osobowy
Wylot z Warszawy,
np. 01.08.08

NURKOWANIE

od 5723 zł
1 tydz./os.

Lato TUI 2008.
Zapraszamy do biur lub na www.tui.pl

BIURA TUI CENTRUM PODRÓŻY: BYDGOSZCZ: 052 321 54 00; BYTOM: 032 395 00 80; GDAŃSK: 058 669 33 00; GORZÓW WLKP: 095 720 57 76; KALISZ: 062 502 52 01; KATOWICE: 032 354 11 11; KIELCE: 041 341 54 10; KRAKÓW: Galeria Krakowska, ul. Pawia 5, 012 628 70 44; ul. Św. Marka 11A, 012 431 11 20; Galeria Kazimierz, ul. Podgórska 34, 012 433 01 51; LEGNICA: 076 727 74 50; LUBLIN: 081 536 22 70; ŁÓDŹ: CH Manufaktura, ul. Karłowicza 5, 042 632 16 70; Al. Piłsudskiego 6 (obok Centralu II), 042 632 25 01; OPOLE: 077 453 17 18; POZNAN: ul. Dąbrowskiego 7, 061 847 11 78; Galeria Pestka, Al. Solidarności 47, 061 820 20 06; SZCZECIN: 091 488 66 00; WARSZAWA: ul. Marszałkowska 104/122, 022 551 44 66; ul. Wilcza 33, 022 622 33 00; ul. Świętokrzyska 36, 022 620 74 41; CH Klif, ul. Okopowa 58/72, 022 531 45 95; CH Reduta, Al. Jerozolimskie 148, 022 823 90 25; CH Blue City, Al. Jerozolimskie 179, 022 311 72 17; ul. Wołoska 7, bud. Mars, 022 874 57 27; CH Promenada, ul. Ostrobramska 75 B, 022 740 57 10; CH Ursynów, ul. Puławska 427, 022 859 21 70; ul. Tamka 38, 022 826 96 04; Galeria Mokotów, ul. Wołoska 12, 022 541 32 32; WROCŁAW: 071 344 98 50; ZIELONA GÓRA: 068 452 74 74.

Ceny wg kursu sprzedaży banku WestLB Polska S.A. z dnia 26.06.2008. 1€ = 3,4193 zł.

+0 Pełna cena! Bez dopłat.

Ceny TUI zawierają wszystkie obowiązujące opłaty, np. ubezpieczenie, opłaty lotnicze.

NURKOWANIE NIEZBĘDNIK

NATIONAL
GEOGRAPHIC

TRAVELER

PORADY

KIEDY JECHAĆ
CO ZABRAĆ
JAK ROZMAWIAĆ
GDZIE PRZENOCOWAĆ

SPONSOR

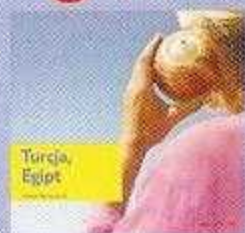
Lato TUI 2008

Morze pełne atrakcji 10

LAT Z WAMI

Pociąga Cię wielki błękit? Skorzystaj z profesjonalnych kursów nurkowania i zanurz się w morskich głębinach pełnych tajemnic. Odkryj piękno mórz i oceanów i przeżyj fascynującą podwodną przygodę.

TUI 10

Lato TUI 2008.

Zapraszamy do biur lub na www.tui.pl

EGIPT – Sharm el Sheikh

Hotel Crowne Plaza ***
2 posiłki, pokój 2-osobowy
Wyloty z Gdańska, Wrocławia,
np. 02.09, 03.09.08

NURKOWANIE

od 2154 zł
1 tydz./os.

EGIPT – Hurghada

Hotel Titanic Resort ***
All Inclusive, pokój 2-osobowy
Wyloty z Gdańska, Katowic,
np. 05.09, 11.09.08

NURKOWANIE

od 2458 zł
1 tydz./os.

BIURA TUI CENTRUM PODRÓŻY: BYDGOSZCZ: 052 321 54 00; BYTOM: 032 395 00 80; GDAŃSK: Galeria Bałtycka, Al. Grunwaldzka 141, 058 345 58 85; ul. Chlebnicka 37, 058 346 24 39; GDYNIA: 058 669 33 00; GORZÓW WLKP.: 095 720 57 76; KALISZ: 062 502 52 01; KATOWICE: 032 354 11 11; KIELCE: 041 341 54 10; KRAKÓW: Galeria Krakowska, ul. Pawia 5, 012 628 70 44; ul. Św. Marka 11A, 012 431 11 20; Galeria Kazimierz, ul. Podgórska 34, 012 433 01 51; LEGNICA: 076 727 74 50; LUBLIN: 081 536 22 70; ŁÓDŹ: CH Manufaktura, ul. Karskiego 5, 042 632 16 70; Al. Piłsudskiego 6 (obok Centralu II), 042 632 25 01; OPOLE: 077 453 17 18; POZNAŃ: ul. Dąbrowskiego 7, 061 847 11 78; Galeria Pestka, Al. Solidarności 47, 061 820 20 06; SZCZECIN: 091 488 66 00; WARSZAWA: ul. Marszałkowska 104/122, 022 551 44 66; ul. Wilcza 33, 022 622 33 00; ul. Świętokrzyska 36, 022 620 74 41; CH Klif, ul. Okopowa 58/72, 022 531 45 95; CH Reduta, Al. Jerozolimskie 148, 022 823 90 25; CH Blue City, Al. Jerozolimskie 179, 022 311 72 17; ul. Wołoska 7, bud. Mars, 022 874 57 27; CH Promenada, ul. Ostrobramska 75 B, 022 740 57 10; CH Ursynów, ul. Puławska 427, 022 859 21 70; ul. Tamka 38, 022 826 96 04; Galeria Mokotów, ul. Wołoska 12, 022 541 32 32; WROCLAW: 071 344 98 50; ZIELONA GÓRA: 068 452 74 74.

Ceny wg kursu sprzedaży banku WestLB Polska S.A. z dnia 26.06.2008. 1€ = 3,4193 zł.

+0 Pełna cena! Bez dopłat.

Ceny Tui zawierają wszystkie obowiązkowe opłaty, np. ubezpieczenie, opłaty lotnicze.

Ciekawe, czy 65 lat temu, gdy nikomu nieznany kapitan francuskiej Marynarki wojennej Jacques Yves Costeau konstruował pierwszy reduktor, pozwalający na swobodne oddychanie i poruszanie się człowieka pod wodą, ktokolwiek potrafił przewidzieć, że już pod koniec XX wieku nurkowanie stanie się niezwykle popularnym i powszechnie dostępnym sportem.

Dziś nurkowie z całego świata przemierzają tysiące kilometrów w poszukiwaniu podwodnej przygody. Nurkują zimą z orkami za kręgiem polarnym, a latem na równiku z delfinami i rekinami. Codziennie dokonują nowych odkryć i poznają zwyczaje morskich zwierząt. Jednak Wielki Błękit wciąż kryje wiele tajemnic...

Nurkować może prawie każdy. Często spotyka się całe rodziny: pływają 10-letni chłopcy i ich 60-letnie babcie. Odkrywanie morskich głębin stało się zajęciem pasjonującym i stosunkowo bezpiecznym. Musimy jednak pamiętać, że pod wodą najlepiej sprawdza się zasada ograniczonego zaufania do swoich umiejętności, sprzętu, ale również i morskich stworzeń.

Niestety, człowiek w procesie ewolucji nigdy nie wykształcił cech, pozwalających mu na długotrwałe przebywanie pod wodą i na tolerowanie dużych głębokości. Ze względów fizjologicznych nurkowanie rekreacyjne przy użyciu sprężonego powietrza ogranicza się tylko do płytkiej przypowierzchniowej warstwy wody. Jesteśmy stworzeniami lądowymi i każda próba przełamania barier między dzielącymi nas światami jest wyzwaniem.

Przygotowując teksty do niezbędnika, nie potrafiliśmy wskazać, gdzie jest to jedno najpiękniejsze lub najciekawsze miejsce do nurkowania. Tym bardziej, że nurkując dwa razy

w tej samej okolicy, trafialiśmy na różne warunki. Prądy morskie raz były ekstremalnie silne, aby po kilku godzinach zaniknąć, a następnie zmienić kierunek i ciągnąć nurków w inną stronę. W tym samym czasie temperatura zmieniała się o kilka stopni, a widzialność w wodzie nawet o kilkadziesiąt metrów.

Tak duża zmienność warunków środowiskowych powoduje, że nie wiadomo skąd naraż pojawiają się ławice małych ryb, za którymi zaczynają uganiać się wielkie zwierzęta pelagiczne. Niepozorne miejsce zamienia się w raj. Lokalni nurkowie, znający wodę jak przysłowiową własną kieszeń, są przy planowaniu wyprawy skarbem. Dzięki ich wiedzy

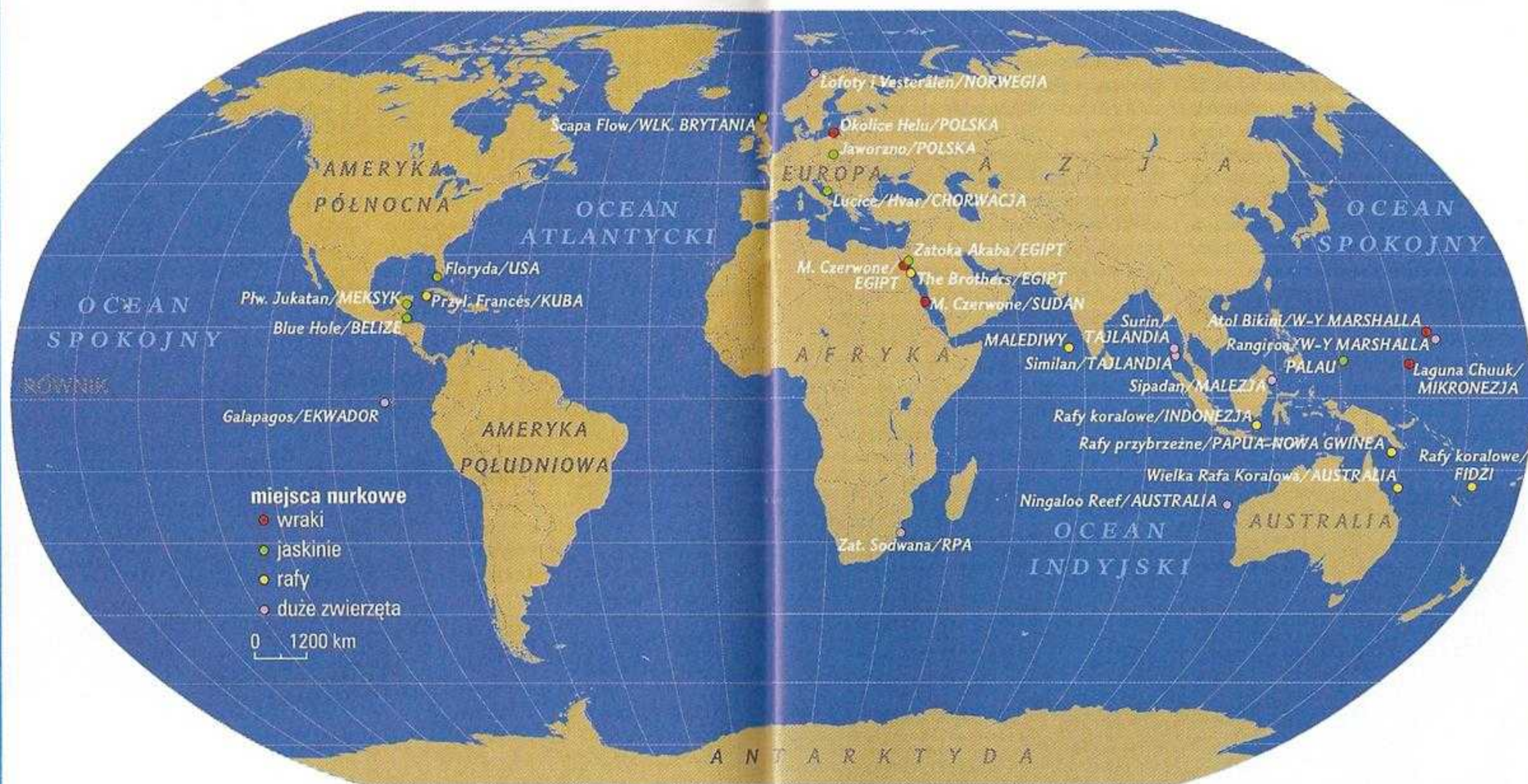

można wcześniej wybrać porę roku, a czasem nawet godziny nurkowania w poszczególnych miejscach. Znają również sztuczki, jakimi nieufne zwierzęta można zwabić w poblizsze grupy nurków.

Wśród wielu miejsc, do których zawsze chętnie wracamy są ciepłe wody tropikalne i lodowate morza podbiegunowe. W niezbędniku opisaliśmy te, które spodobały się zarówno początkującym, jak i zaawansowanym nurkom. *Ilona Mrowińska-Dutkiewicz i Jeremiusz Dutkiewicz*

ILONA MROWIŃSKA-DUTKIEWICZ I JEREMIUSZ DUTKIEWICZ OD WIELU LAT SĄ CZŁONKAMI AKADEMICKIEGO KLUBU PŁETWONURKÓW SKORPENA DZIAŁAJĄCEGO PRZY UNIWERSYTECIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM W OLSZTYNIE. SPĘDZAJĄ POD WODĄ SETKI GODZIN. ICH REPORTAŻE I ZDJĘCIA PUBLIKUJĄ NAJLEPSZE MAGAZYNY FOTOGRAFICZNE, NURKOWE I TURYSTYCZNE W KRAJU ORAZ ZA GRANICĄ.

2 WSTĘP

6 NURKOWANIE W POLSCE

- Bałtyk
- Jeziora
- Zbiorniki

8 W GŁĘBINIE: CO NAS CZEKA?

10 DUŻE ZWIERZĘTA:

- Galapagos
- Rangiroa

■ Sipadan

Plus: Zatoka Sodwana, Ławica Aliwal, Similan, Surin, Ningaloo Reef, Lofoty, Vesterålen

14 WRAKI

- Laguna Chuuk
- Egipt
- Sudan

Plus: Atol Bikini, Scapa Flow, Przylądek Francés

18 RAFY

- Wielka Rapa Koralowa
- The Brothers
- Papua-Nowa Gwinea
- Plus: Archipelag Fidzi, Rapy Koralowe Indonezji, Malediwy

22 JASKINIE

- Jukatan
- Palau
- Egipt
- Plus: Blue Hole, Lucice, Przybrzeżne wody Florydy

26 REKORDY, CIEKAWOSTKI

27 POCZUJ KLIMAT

- Słowniczek

OKŁADKA: CORBIS

Wraki statków i koparek, podwodne łąki, i kamieniołomy, głębiny morza i jezior. Wbrew pozorom nurkowanie w Polsce też może stać się wspaniałą przygodą. Warunek: trzeba umieć znosić zimno lub zaopatrzyć się w suchy skafander, być za pan brat z cyklem rocznym fitoplanktonu zbiornika, aby trafić na okres dobrej przejrzystości wody, uwzględnić w swoim ekwipunku silną latarkę, dla poprawy widoczności i nóż na ewentualne siatki kłusownicze.

POD WODĄ: MORZE

BAŁTYK to przede wszystkim miejsce dla miłośników wraków i historii. Spośród masy jednostek pływających, zatopionych choćby podczas ostatniej wojny, tylko nieliczne leżą na głębokości dostępnej dla nurków, ale nawet one nie służą masowej turystyce.

Polecamy: dwa wraki w Zatoce Gdańskiej w pobliżu Jastarni: *Groźny* i *Delfin* – okręty celowo zatopione przez polską Marynarkę wojenną na głębokości ok. 20 m i specjalnie zabezpieczone. Miejsca, gdzie leżą, są dobrze oznakowane, mamy więc gwarancję, że nie natkniemy się na niebezpieczne sieci rybackie. Wrakiem z II wojny światowej jest *Franka*, zatopiony na pełnym morzu w pobliżu Helu. Poleca się go nurkom technicznym, gdyż wymaga zejścia na głębokość 60 m. Poza elementami konstrukcyjnymi statku, jego wyposażeniem, a niekiedy dobrze zachowanym uzbrojeniem można się natknąć na szczątki ludzkie. Niedostępne dla nurków rekreacyjnych są trzy słynne bałtyckie olbrzymy: *Wilhelm Gustloff*, *General von Steuben* i *Goya*. Statki, przewożące tysiące uciekających przed armią radziecką niemieckich cywilów, zostały storpedowane, a liczba ofiar

tych tragedii w każdym przypadku znacznie przewyższa katastrofę Titanica.

Inne miejsca: tzw. **Torpedownia** w pobliżu Gdyni. W czasie II wojny światowej testowano tam torpedy dla niemieckich łodzi podwodnych.

NOCLEGI

- Kwatery od 20 zł; www.jastarnia.pl
- Baza nurkowa Hel: Rejsy nurkowe na łodziach od 150 zł/godz.; www.nurek.com
- Gdyńska Baza Nurkowa: Rejsy na wraki od 60 zł; www.bazanurkowa.pl

POD WODĄ: JEZIORA

Warto nurkować w polskich jeziorach. Różnorodność form życia czyni z nich świetne obiekty obserwacji. Niestety, niewiele jest miejsc, gdzie można liczyć na dobre warunki nurkowe podczas całego sezonu.

Polecamy: jezioro **Świątajno** w pobliżu Jedwabna (Warmia i Mazury). Miłośnicy przyrody i fotografii podwodnej odkryją tu prawdziwy raj: nie tylko pełne życia łąki podwodne, ale i kontrastujące z nimi czystutkie piaszczyste łachy, niby atelier, stworzone do uwieczniania obrazów natury.

Dla nurków technicznych kultowym miejscem jest jezioro **Hańcza** na Suwalszczyźnie. Ponieważ to najgłębszy naturalny zbiornik w Polsce, właśnie tutaj dokonuje się ryzykownych nurkowań na ok. 105–107 m. Poza czystą wodą atrakcją są gliniaste, twarde ściany z norami zamieszkanymi przez rzadko spotykane w Polsce miętusy i podwodne stanowisko archeologiczne z zatopionymi łodziami – dłubankami.

Inne miejsca: Jezioro **Białe** koło Kartuz (woj. pomorskie). 26 m głębokości. Znajdziemy tu m.in. pistolet albo urnę. Jezioro **Wygonin** (Bory Tucholskie). 25 m głębokości. Akwen obfituje w szczupaki i okonie w dużych rozmiarach oraz kilka gatunków ryb łososiowatych.

NOCLEGI

■ Jezioro **Świątajno**: Domki 3-os. 100–150 zł, 4-os. 130–200 zł; www.rusalka.warchaly.oi.pl, w pensjonacie 35–50 zł/os;

www.jedwabno.prv.pl/php/jeziora.php

■ Baza Nurtur na terenie Ośrodka Wypoczynkowego Rusalka w Warchalach. Ceny od 5 zł; www.nurkomania.pl

■ Jezioro **Hańcza**: pokoje w gospodarstwie agroturystycznym; www.blaskowizna4.suwalszczyzna.com.pl

POD WODĄ: ZBIORNIKI

Jak do Mekki nurkowie ściągają do **Jaworzna** na Śląsku, gdzie w zalanym kamieniołomie można pływać wokół wraków koparek. Zbiornik powstał stosunkowo niedawno. Z powodu długów zakład energetyczny odciął dostawy prądu, przestały pracować pompy i tak oto powstało jedno z najlepszych miejsc nurkowych w Polsce!

Zakrzówek to zalany kamieniołom wapienny w centrum Krakowa. Co ciekawe, pracował w nim młody Karol Wojtyła. Kamieniołom ma 31 m głębokości. Pod wodą znajdują się: las, przebieralnie dawnych pracowników i wrak samochodu.

Kamieniołom Balaton koło Trzebini ma 10 m głębokości. Sporo ryb – szczupaki, okonie i karpie, dwie zatopione łodzie, jeden wagonik oraz szyny.

NOCLEGI

■ **Jaworzno**: Pokoje w hotelu od 40 zł/os., domki 6-os. 120 zł, 9-os. 140 zł;

www.eholiday.pl/noclegi-jaworzno.html

■ **Kraków**: pokoje w hotelu młodzieżowym od 30 zł; www.hostels.com/krakow

Na Warmii i Mazurach jest sporo bardzo czystych jezior, w których można spotkać słodkowodne gąbki, np. nadecznik stawowy – *spongilla locustris*

Zwierzęta pod wodą nie czyhają, żeby zrobić nam krzywdę. Ich zęby czy kolce jadowe, zdolność mimikry lub skłonność do obrony własnego terytorium to zazwyczaj mechanizm obronny. Nie niepokojone pozwolą się podziwiać i będą zachowywać się naturalnie.

Wyjątek stanowi występująca w Australii **osa morska**, czyli meduza kostkowa, która z niewiadomych przyczyn aktywnie atakuje ludzi w wodzie. Nawet krótka ekspozycja skóry człowieka na jej jad może zakończyć się tragicznie, gdyż wciąż nie ma na niego antidotum. Nieprzyjemny bywa też kontakt z innymi jamochłonami, jak koralowce, czy ukwiały. Ich komórki parzydełkowe wywołują piekące, choć niezbyt groźne zmiany na skórze.

Nie każdy rekin jest ludojadem

Wyróżniamy blisko 360 gatunków **rekinów**. Są wśród nich drapieżniki oraz takie, które żywią się planktonem. Najmniejsze z nich mają 40 cm, największe przekraczają 12 m długości. Tylko kilka gatunków rekinów jest niebezpiecznych dla człowieka. Są to szczególnie: żarłacz biały (zwany ludojadem), żarłacz tygrysi, żarłacz tępogłowy oraz żarłacz białopłetwy, a poza tym: ostronos, młot, szarorafowy i czarnopłetwy rafowy. Zwykle gdy spostrzeżemy je dostatecznie wcześniej i spokojnie się oddalimy lub zastygnemy bez ruchu, zwierzę nas zignoruje.

Rekiny atakują przede wszystkim samotne ofiary. Przyciągają je krew i inne płyny ustrojowe – dlatego nie powinny wchodzić do wody osoby z ranami, a panie w czasie menstruacji. Dodatkowymi wabikami są: jaskrawe kombinizony nurkowe, strumień bąbelków wydobywający się z aparatu tlenowego czy plusk wody kojarzący się rekinowi z szamoczącą się w sieci rybą.

W przypadku ataku najskuteczniej jest bronić się ciosami w pysk, oczy lub skrzela. Rozjuszone zwierzę może przestraszyć strumień baniek z akwalungu skierowany w jego pysk.

Bliskimi kuzynami rekinów są **płaszczki** z rodziny ogończowatych. Spędzają życie

w strefie przydennej, polując na małe rybki i innych mieszkańców dna. Podczas nurkowania z ogońcami należy mieć na sobie kombinizon ochronny, aby uniknąć ugryzienia. Ślad po nim przypomina kształtem ludzkie usta... W razie zagrożenia ogończa uderza ogonem, wbijając w napastnika ostre jak nóż kolce jadowe. Może się to skończyć śmiercią.

Nie drażnij i nie dotykaj...

Wiele gatunków ryb, jak choćby barrakudy, mureny czy skorpeny są groźnymi i przebiegłymi drapieżnikami, czyhającymi w ukryciu na swoje ofiary. Nie polują one jednak na nurkujących w morzach ludzi i jeśli nie będziemy ich drażnić, pozwolą nam na bezpieczne pływanie w swoim towarzystwie.

■ **Skorpeny** są rybami doskonale maskującymi się na tle morskiego dna. Do obrony używają płetw grzbietowych i piersiowych, których twarde promienie zostały przekształcone w ostre kolce jadowe. Do skorpen zalicza się również jedno z najbardziej jadowitych stworzeń żyjących na ziemi – **Synanceia**, zwane też szkaradnicą lub rybą kamieniem. Polując na małe rybki, istotnie przypomina ona omszały podwodny głaz. Jest dość powolna, a jej jedyną obroną przed agresorem są ostre promienie płetwy grzbietowej, zdolne przebić nawet podeszwy sandałów. Trucizna z gruczołów jadowych *Synanceii* jest silniejsza od jadu kobry królewskiej, a człowiek ugodzony kolcem ginie w strasznych męczarniach w przeciągu kilku godzin. Dużo piękniejszymi jej kuzynami są **skrzydlice**, zamieszkujące okolice pionowo opadających skał i wraki morskie. Zdarza się, że podczas nocnych nurkowań skrzydlice rozpoczynają wielkie polowanie na małe rybki, chwilowo oślepione światłem latarki. Oświetlone długie płetwy tych ryb na tle koralowców przypominają małe duszki w mrocznym zamyśleniu.

■ Ukryta w podwodnej grocie **murena** olbrzymia wygląda niczym gigantyczny tłusty wąż. Ryby te, aby oddychać, muszą nieustannie otwierać i zamykać pysk, co pod wodą wygląda, jakby straszyły wszystkich ostrymi zębami. Pomimo to że opowieści o jado-

wych zębach muren mają niewiele wspólnego z prawdą, trzeba bardzo uważać, nurkując w ich towarzystwie, mają one bowiem słaby wzrok, i mogą pomylić wyciągniętą dłoń z ich przysmakiem – ośmiornicą.

Dziwne duże i mniejsze ryby

■ **Wargacz garbogłowy** nazywany również **napoleonem** lub **chelinem** napoleońskim. Największe osobniki osiągają do 2 m długości i 190 kg. Charakterystyczną ich cechą są duże, mięsiste „wargi” oraz garb tłuszczowy na czole. Pływają samotnie bądź w parach. Spotkamy je pośród raf koralowych Morza Śródziemnego oraz na Oceanie Indyjskim, u wschodnich wybrzeży Afryki. Ryby te są

niem, jednak skutecznie odstrasza napastników. Przy nurkowaniu, np. w Egipcie, trzeba uważać nie tylko na jej kolce, ale i pyszczek, ponieważ potrafi dotkliwie pokąsać!

■ **Manta birostris** nazywana **diabłem morskim**. Majestatycznie pływająca ryba, pomimo imponującej długości (do 7 m) nie stanowi zagrożenia dla pływających w wodzie ludzi, ale swoim 2-tonowym cielskiem może wywrócić mniejszą łódź! Spotkamy ją m.in. w wodach Mikronezji.

■ **Żabnica** (nawęd, diabeł morski), którą zobaczymy w wodach przybrzeżnych Europy i północnej Afryki, większość czasu spędza na dnie. Ma splecione ciało, wyposażone w rozgałęzione żółto-brązowo-zielone wy-

Wargacz Napoleoński

bardzo ciekawskie i często szukają kontaktu z nurkami. Nie są groźne!

■ **Najeżka**, zwana też **jeżówką**, rybojeżem lub **diodonem**. W razie niebezpieczeństwa jej ciało, mające jakieś pół metra długości, pęcznieje, stając się wielokrotnie większe niż zazwyczaj – wygląda jak twarda kula najeżona kolcami. Taki kształt nie sprzyja pływa-

rostki. Taka barwa pozwala jej zamaskować się wśród porośniętych wodorostami skałach. Jedyną widoczną częścią jej ciała jest wijący się jak robak mięsisty wyrostek na końcu długiej wędki wystającej ze szczytu głowy. Kiedy podpływa mała rybka, żabnica kusi ją wabikiem w pobliże swojej kryjówki, po czym wsysa ją do środka.

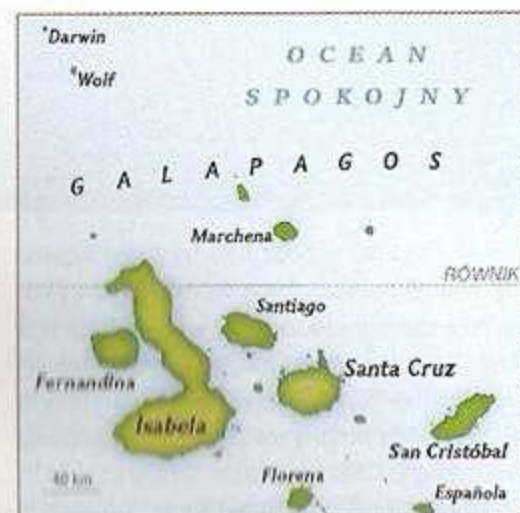
DUŻE ZWIERZĘTA >> Galapagos

Ławice rekinów-młotów
w wodach Galapagos

GALAPAGOS – należący do Ekwadoru archipelag wysp na Oceanie Spokojnym. Zajmuje 7,8 tys. km².

POD WODĄ

- **Polecamy:** okolice wysp Wolf i Darwin.
- **Zobaczymy:** rekiny młoty, rekiny wielorybie i galapagoskie, wieloryby, delfiny, lwy morskie, duże ryby pelagiczne, manty i orlenie. Rify tworzą doskonałe środowisko dla wielu endemitów, w tym polujących pingwinów czy legwanów morskich. Zwierzęta nie obawiają się ludzi i zaciekawione same podpływają do nurkujących. **Uwaga:** tutejsze rekiny nie zachowują się agresywnie! www.Galapagosdivers.com

DOJAZD

- Liniami KLM z Warszawy – do Quito za 6 450 zł lub do Guayaquil za 6 360 zł. Dalej liniami TAME na wyspy Galapagos: 755–855 zł w obie strony; www.klm.com

Z BIUREM PODRÓŻY

- Minisafari nurkowe – 6 930 zł (z przelotem); www.scubatraining.com.pl

NOCLEGI

- Najlepiej na łodziach mieszkalnych mających zezwolenia na nurkowanie wokół wysp Wolf i Darwin: *Deep Blue Galapagos Adventure* 7 000–7 400 zł za tygodniowy rejs; www.galapagosadventures.com/DeepBlueTrips. Rejs *Galapagos Aggressor I/II*. Ceny rejsu 8 300–8 700 zł; www.aggressor.com

WARUNKI NURKOWE

Prądy morskie: poziome, pionowe, uwaga: wciągają w głębinę.
Stopień trudności: tylko dla zaawansowanych.
Temp. wody: 18–28°C.
Widzialność: 5–30 m.
Maks. głębokość. nurk.: 40 m.
Kiedy: czerwiec–sierpień.

JEREMUSZ DUTKIEWICZ

DUŻE ZWIERZĘTA >> Rangiroa

RANGIROA – drugi co do wielkości atol koralowy na świecie (po Kwajalein – Wyspy Marshalla, USA), w archipelagu Tuamotu – Polinezja Francuska.

POD WODĄ

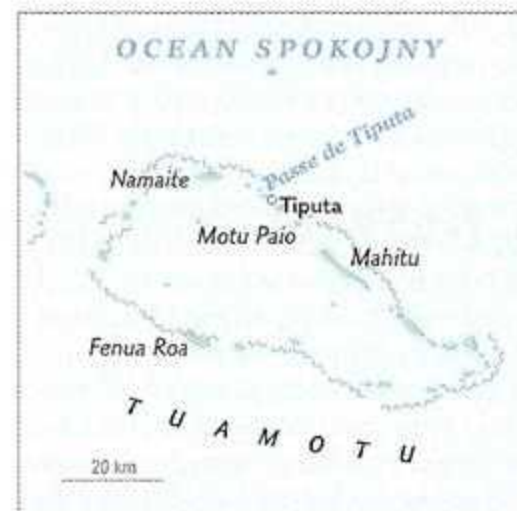
■ Większość nurkowań odbywa się tzw. pasażach, czyli kanałach łączących atol z otwartym oceanem. W czasie przypraw do atolu wpływa bardzo czysta woda, więc szybuje się razem z prądem do jego wnętrza, a w czasie odpływów, gdy widzialność bywa bardzo ograniczona, nurkuje się na granicy czystej wody oceanicznej i zanieczyszczonej, wypływającej z atolu.

■ **Polecamy:** najatrakcyjniejsze nurkowisko – *Passe de Tiputa*. W grocie rekinów, spod nawisu skalnego na głębokości 30 m oglądamy przepływające obok: rekiny, orlenie, manty i wielkie, ciekawskie wargacze cheliny napoleońskie. W czasie kumulacji przyprawy nurkowie mogą poczuć się jak w pralce, gdyż prąd wody jest tu ekstremalnie szybki. Nurkowanie kończy się za przesmykiem, gdzie woda oceaniczna miesza się z bardziej zanieczyszczoną wodą z laguny. To miejsce upodobały sobie dość nieprzewidywalne rekiny cytrynowe. Pływanie z nimi w wodzie o ograniczonej widoczności może spowodować żarłacza do agresji;

■ **Zobaczymy:** przede wszystkim rekiny (to bodaj najlepsze miejsce dla ich miłośników) – białoczułe znajdziemy przyczajone na dnie rafy, czarnoczułe – w wodach przybrzeżnych. Poza tym: manty, orlenie i inne duże ryby pelagiczne; www.tahiti-tourisme.com/diving/rangiroa-diving.asp; www.tahiti-islands-diving.com/rangiroa_diving.cfm

WARUNKI NURKOWE

Prądy morskie: silne, niebezpieczne pionowe fale.
Stopień trudności: tylko dla bardzo zaawansowanych.
Temp. wody: 24–32°C
Widzialność: 15–50 m.
Max. głębokość. nurk.: 40 m.
Kiedy: cały rok. Uwaga: silne wiatry!

DOJAZD

- Z Warszawy liniami Air France do Paryża (ok. 2,5 godziny); z Paryża do Papeete liniami Air Tahiti Nui (10 godzin, wylot może być już następnego dnia); z Papeete do Rangiroa liniami Air Tahiti (1 godzina). Droga powrotna: z Rangiroa do Papeete, a potem z Papeete do Nowego Jorku (ok. 18 godzin, linie Air Tahiti Nui i Air Tahiti); z Nowego Jorku do Warszawy z LOT -em (ok. 15 godz.). Łączna cena 3 404 zł w dwie strony za osobę dorosłą; www.lataj.pl

■ Wynajem samochodu: od 1 000 zł/tydz. <http://frenchpolynesia.rentalgroup.com>

NOCLEGI

- Hotel Hibiscus Moorea. Ceny od 300 zł/os.; www.nurkowanie.travel.pl
- Centrum nurkowe The Six Passengers. Noclegi w pensjonatach od 400 zł/bungalów 2-os. (wliczony transport z lotniska); www.the6passengers.com

PO GODZINACH

- Wycieczka do jednej z wielu farm, zajmujących się produkcją czarnych pereł. Zobaczymy, jak zakłada się hodowle i jak w płytkich lagunach rosną perłopławy – okazja do zakupu gotowej biżuterii bądź samych pereł. Za kilka dolarów nabędziemy małża, w którym może znajdować się perła warta nawet kilka tysięcy złotych! www.tahiti-explorer.com/frames/rangi-frame.html

SIPADAN – malezyjska wysepka, 35 km na północny wschód od Borneo. Leży na morzu Celebes i z każdej strony otaczają ją przepastne głębiny (do 600 m). Dla nurków odkrył ją Jacques Cousteau.

POD WODĄ

■ **Polecamy:** Barrakuda Point i South Point u wybrzeży. To tu zwykle gromadzą się wielotonowe ławice ostroboków i barrakud.

■ **Zobaczmy:** żółwie zielone *Chelonia mydas* i żółte szylkretowe, rekiny, ławice ostroboków i barrakud, papugoryby wielogłowe, niezwykle bogactwo gatunkowe koralowców, gąbek, wachlarzy morskich. Uwaga: żółwie są bardzo przyjaźnie nastawione do ludzi i blisko podplwają. Obowiązuje surowy zakaz pływania na ich grzbietach – amatorzy są odstawiani na brzeg. Dla osób z uprawnieniami – możliwość zejścia do jaskini żółwi, gdzie wg lokalnych wierzeń dokonują żywota.

■ Nurkuje się z niewielkich łodzi w grupach liczących nie więcej niż 10 osób. Miejsca dobierane są w zależności od stopnia wyszkolenia pływaczy. Większość nurkowań odbywa się wzdłuż pionowych ścian, od uczestników wymaga się więc dobrej kontroli pływaności.

DOJAZD

■ Z Warszawy KLM Royal Dutch via Amsterdam (2 godz.) do Kuala Lumpur (18 godz.). Następnie Malaysia Airline do Kota Kinabalu

(2,5 godz.). Stąd Malaysia Airline do Tawau (45 minut). Bilet w obie strony ok. 6 160 zł. Dalej do Semporny taksówką ok. 100 zł lub minivanem ok. 30 zł. Na Sipadan dostaniemy się łodzią motorową (ok. 1 godz.) 100 zł; www.lataj.pl; www.malaysiaairlines.com

Z BIUREM PODRÓŻY

■ 16-dniowa wycieczka na Sipadan oraz Borneo, 14 nurkowań (w tym opcjonalnie nocne), zwiedzanie Kuala Lumpur i Malakki, wycieczka do najstarszego lasu tropikalnego Taman Negara. Cena 4 600 zł (bez przelotu); www.nurkowanie.info.pl

■ 12-dniowa wycieczka na Borneo i Sipadan z nurkowaniem (październik 2008). Cena pobytu 11 650 zł (z przelotem i zwiedzaniem); www.safaripezola.pl

■ Uwaga: obowiązkowa opłata pobytowa – ok. 23 zł/dzień/os.; <http://wikitravel.org/en/Sipadan>

NOCLEGI

■ Ze względu na postępującą degradację środowiska kilka lat temu Sipadan został za-

mniony dla turystów. Obecnie można wchodzić tylko na wąski, wydzielony fragment plaży w przerwie między kolejnymi nurkowaniami. Turyści mieszkają zwykle na dwóch wysepkach: Mabul i Kapalai, gdzie znajdują się hotele o wysokim standardzie. Ceny od 1 400 zł za pakiet 3 noclegi/2 nurkowania/os. Między wyspami kilka razy dziennie kursują łodzie motorowe (cena od 50 zł).

www.sipadan-village.com.my

■ Kursy nurkowania: od 500 zł/os., 400 zł/grupa 2-3 os. (z polskim instruktorem); www.nurkowanie.info.pl

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

Temp. wody: 25-32°C.

Widzialność: 20-30 m, okresowo nawet do 60 m.

Maks. głębokość. nurk.: 30 m.

Prądy morskie: umiarkowane, czasem silne przy pełni księżyca.

Kiedy: maj-październik.

INNE PROPOZYCJE:

■ **W ZATOCE SODWANA** oraz na **ŁAWICY ALIWAL (RPA)** od lipca do października można liczyć na spotkanie z łagodnymi, choć groźnie wyglądającymi tawroszami piaszkowymi oraz wyruszyć dalej na południe do zatoki Gansbaai, gdzie organizowane są ekscytujące nurkowania w klatkach z najgroźniejszymi rybami oceanów żarłaczami białymi, zwanymi też ludojadami;

www.greatwhitesharkdiving.co.za

Dojazd: Z biurem podróży: 7-dniowa wycieczka Great White Shark Expedition na Gansbaai (bez przelotu). Cena imprezy ok. 5 000 zł. Przeloty od 2 200 zł.

Noclegi: Hotele dla backpackersów. Ceny w kilkusobowym dormitorium od 25 zł; www.btsa.co.za

■ Aby zobaczyć największą rybę oceanów, rekina wielorybiego, warto się wybrać na **SIMILAN** i **SURIN (Tajlandia)** albo na **NINGALOO REEF (Australia)**; www.ningaloodreaming.com.au

Dojazd: Tajlandia ok. 6 800 zł, Australia ok. 7 000 zł.

Noclegi: Tajlandia – pakiet 3 dni/2 nocce/11 nurkowań od 1 200 zł; www.save-money-diving.com, Australia – ceny od 50 zł za pokój w hostelu dla backpackersów; www.yha.com.au

■ **Norweskie LOFOTY I VESTERALEN** to miejsca dla miłośników walen. Latem można liczyć na spotkanie z kaszalotami, a późną jesienią za ławicami śledzi przypływają tu stada drapieżnych orek; www.stromsholmen.no

Dojazd: z biurem podróży – Nurkowanie z orkami na Północy Norwegii. 6 dni na łodzi z pełnym wyżywieniem, przelot. Cena ok. 8 200 zł; www.tanienurkowanie.pl; www.lataj.pl, www.norwegia.no, www.divesouthafrica.co.za

Noclegi: youth hostele od 100 zł/dzień; www.igougo.com

LAGUNA CHUUK (TRUK) – leży między Australią, a Japonią na archipelagu Karoliny, na południowy wschód od Guam.

POD WODĄ

■ Atol był podczas II wojny światowej jedną z największych baz japońskiej floty Pacyfiku. W 1944 r., w czasie dwudniowej operacji „Burza Gradowa”, Amerykanie zatopili tu kilkadziesiąt japońskich statków i setki samolotów. Duża ich część leży w miejscach dostępnych dla nurków rekreacyjnych.

■ **Polecamy:** *Fujikawa Maru*, 133-metrowy, uzbrojony transportowiec osiadły na morskim dnie, jeden z najpiękniej obrobionych przez koralowce wraków w lagunie. Możemy na nim zobaczyć dwa duże działa, służące do obrony statku. Nad nimi i nad sterzącymi niemal do samej powierzchni masywnymi masztami aż roi się od małych ryb i, polujących na nie, ostroboków i barrakud. Czasami nad wrakiem można spotkać białopłetwe rekiny rafowe i rekiny szare. Nurkowie bardziej zaawansowani mogą zejść głębiej do wielkich ładowni, aby zobaczyć poskręcane kadłuby myśliwców „zero”.

■ Jeszcze większym wrakiem jest leżący na głębokości od 20 do 38 m 165-metrowy tankowiec *Shinkoku Maru*. Podobnie jak *Fujikawa Maru*, przypomina już rafę koralową. Najciekawsze jest nocne nurkowanie wśród bogactwa kolorowych ślimaków nagoskrzelnych, krewetek i krabów.

■ Łatwym miejscem na popołudniowe nurkowanie jest bombowiec torpedowy *Mitsubishi G4M4*, zwany przez aliantów „Betty”. Podczas upadku do wody samolot stracił oba silniki, które leżą obecnie w niewielkiej odległości od wraku.

■ **Ceny:** 1 dzień/2 nurkowania 280 zł, nurkowanie nocne 200 zł; www.truk-lagoon-dive.com; safari 7 dni/400 zł (pakiet promocyjny); safari z pełnym wyżywieniem, noclegiem oraz sprzętem 7 dni/6 000 zł; www.trukodyssey.com; www.scuba-safaris.com/scuba-diving-locations/truk/dive_sites.html; www.thorfinn.net

■ Komora dekompresyjna na wyspie Weno.

DOJAZD

■ Samolotem przez Manilę na Guam (wymagana wiza amerykańska), a stamtąd lokalnymi liniami Air Micronesia na wyspę Weno. Cena ok. 5 700 zł; www.lataj.pl

■ W Mikronezji musimy mieć wizę. Możemy dostać ją na granicy na 30 dni z możliwością przedłużenia do 90 dni; www.msz.gov.pl

NOCLEGI

■ Pokój w hotelu 2-os. 300 zł; www.truk-lagoon-dive.com

PO GODZINACH

Na Atolu Chuuk można znaleźć pozostałości umocnień i uzbrojenia służących Japończykom do obrony. Warto zobaczyć główne stanowiska dowodzenia na wyspie Dublon oraz masywne działa na wyspie Fefan.

■ Wypożyczenie samochodu ok. 250 zł/dzień; www.trukstophotel.com

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

Temp. wody: 27–29°C.

Widzialność: 18–24 m.

Maks. głębokość. nurk.: 46 m, najciekawsze wraki na 21 m.

Prądy morskie: umiarkowane.

Kiedy: cały rok, choć fotografowie wolą styczeń–maj.

JEREMUSZ DUTKIEWICZ

Transportowiec *Ghannis*

MORZE CZERWONE – najatrakcyjniejsze wraki leżą między egipskim turystycznym kurortem Hurghadą a półwyspem Synaj.

POD WODĄ

■ **Polecamy:** odkryty przez Jacques'a Cousteau angielski transportowiec *Thistlegorm* z okresu II wojny światowej, przewożący zaopatrzenie dla Brytyjczyków walczących w Afryce z Niemcami. W ładowniach zobaczymy wojskowe ciężarówki, motory, amunicję, a nawet elementy lokomotywy! Statek mierzy 130 m i znajduje się nieopodal Synaju na głębokości 30 m.

■ Inne miejsce to tzw. **Żelazna Rafa** w okolicy wyspy Shadwan, kryjąca wiele wraków. Wśród nich są: transportowiec *Ghannis* zatopiony w 1983 r. oraz XIX-w. żaglowiec *Carnatic*. Bliżej Hurghady można odwiedzić wrak wielkiego pasażerskiego promu *Salem Express*. W jego katastrofie w 1991 r. zginęło 470 egipskich pielgrzymów wracających do domu z Mekki po święcie ramadan.

DOJAZD

■ Samolotem do Szarm asz-Szajch – czartery od 700–800 zł; www.travelasystem.pl

Z BIUREM PODRÓŻY

■ Safari nurkowe z pobytem na łodzi mieszkalnej ok. 2 600 zł/6 dni; www.golden-dolphin.net; ok 2 700 zł/7 dni; www.sinaidivers.com. Z polskimi firmami: ok. 3 900 zł/7 dni

z przelotem, 1 dzień/2 nurkowania 165 zł; www.nautica.pl

■ Z biurem podróży: 7-dniowy pobyt w hotelu Titanic Resort *** w Hurghadzie, pokój 2-os. z przelotem od 2 458 zł/os; www.tui.pl. 7-dniowy pobyt w hotelu*** w Hurghadzie od 899 zł (z przelotem); www.eccoholiday.com

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

Temp. wody: 20–30°C.

Widzialność: 20–30 m.

Maks. głębokość. nurk.: 40 m

(głębiej dla zaawansowanych, do 30 m dla grup zorganizowanych).

Prądy morskie: umiarkowane.

Kiedy: kwiecień–październik.

PORT SUDAN – miasto w Sudanie. Stąd wypłyniemy w Morze Czerwone śladami pionierów nurkowania, Hansa Hassa i Jacquesa Cousteau.

POD WODĄ

■ Polecamy: włoski statek *Umbria* zatopiony w 1940 r. Austriak Hans Hass, który dotarł do niego jako pierwszy w dziewięć lat po katastrofie, uznał go za najlepszy wrak do nurkowania na świecie. Wielu amatorów Wielkiego Błękitu podziela tę opinię. *Umbria* spoczywa tuż obok rafy Wingate, niedaleko przystani w Port Sudan. Ponieważ znajduje się na

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

Temp. wody: 27–30°C.

Widzialność: powyżej 20 m, przy ścianach często do 30 m.

Maks. głębokość. nurk.: 15–30 m. (najlepsze rejony), wiele ścian schodzi nawet do 100 m!

Kiedy: maj–lipiec.

głębokości 36 m, jest łatwo dostępna praktycznie dla każdego (wystarczy mieć ABC, aby podziwiać jej górny pokład). W lukach statku zobaczymy bomby, opony, pociski lotnicze oraz karoserie trzech fiatów lunga. Środek kryje zaś maszynownię, kajuty, toalety, mesę i kuchnię z garnkami oraz spiżarnią – też dostępne amatorom głębin.

■ Inna atrakcja to pozostałości podwodnej stacji badawczej *Conshelf II*, w której Jean Jacques Cousteau zbadał możliwości życia człowieka na dnie morza. W oddalonym o ok. 40 km od Port Sudan obiekcie urządzono mieszkanie dla ośmiu nurków z kuchnią, jadalnią, sypialniami i pomieszczeniem do eksperymentów. Dziś na 9 m głębokości można oglądać nienaruszony, spodkwały hangar.

■ *Atol Sanganeb* odległy o 27 km od Port Sudan z 23 miejscami do nurkowania uważany jest za najlepszy *spot* do uprawiania tego sportu na Morzu Czerwonym. Pod względem oferowanych atrakcji porównuje się go z Papią–Nową Gwineą. Wśród bajecznych, ko-

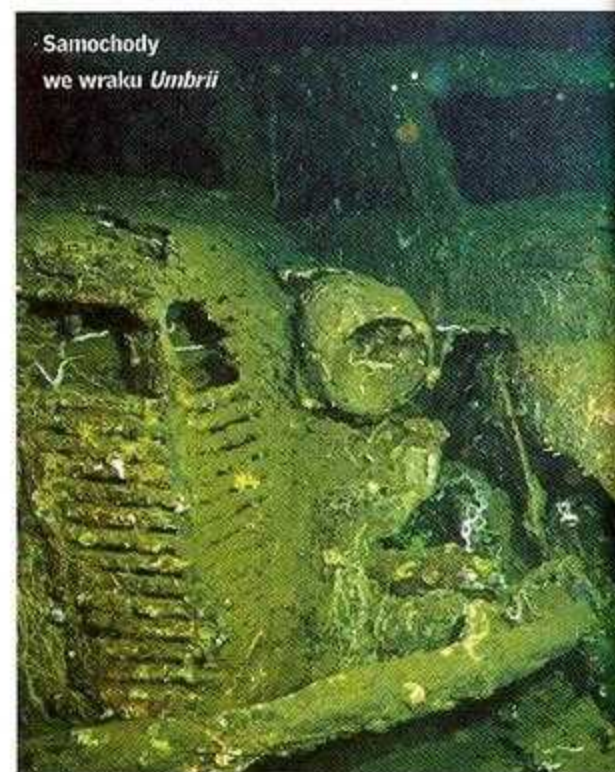
lorowych koralowców zobaczymy: tuńczyki, karankasy oraz rekiny od żarłaczy czarnopłetwych do wielkich rekinów młotów; www.redsea-diving.info

DOJAZD

■ Z Warszawy do Port Sudan przez Kair od 2 800 zł; www.lataj.pl

Z BIUREM PODRÓŻY

■ 7-dniowe safari nurkowe na łodzi w Sudanie z wyżywieniem i noclegiem. Cena od 3 700 zł (bez przelotu i dodatkowych opłat); www.tanienurkowanie.pl

■ 10-dniowe safari nurkowe „Prawdziwa przygoda – Sudan” (marzec–kwiecień 2009) na łodzi *Cassiopeia*. Cena 4 900 zł; www.underwater.pl/safari

■ Pobyt na łodzi nurkowej od 3 100 zł/os./tydz. 4 440 zł/os./2 tyg. (bez przelotu); www.worldliveaboards.com/sudan.htm

NOCLEGI

■ Sudan Red Sea Resort (30 km od Port Sudan) – ok. 180 zł/os. Do dyspozycji gości 10 pokojów; www.tripadvisor.com

WARTO WIEDZIEĆ

■ W Sudanie obowiązuje wiza. Ponieważ w Polsce nie ma przedstawicielstwa dyplomatycznego tego kraju, należy się o nią ubiegać w Ambasadzie Sudanu w innym kraju, np. w Kairze lub w Berlinie. Wymagane dokumenty: nota polskiej ambasady, dwa zdjęcia oraz paszport. Wizę dostajemy na 30 dni, cena 110 zł. Uwaga: mając w paszporcie wizę izraelską, nie mamy co liczyć na sudańską! www.msz.gov.pl

INNE PROPOZYCJE:

■ Nurkowanie wśród wraków, leżących w wodach **ATOLU BIKINI**, poleca się wyłącznie bardzo doświadczonym pletwonurkom. Można obejrzeć zarówno ponad 200-metrowy wrak amerykańskiego lotniskowca *Saratoga*, jak i pozostałości japońskiego pancernika *Nagato* oraz wiele innych dużych okrętów, zatopionych podczas powojennych prób z bronią atomową. Wprawdzie ryzyko związane z promieniowaniem w zasadzie już nie istnieje, ale wraki leżą bardzo głęboko 40 m p.p.m.)

Dojazd: 6 300 zł; www.lataj.pl

Z biurem podróży: Dive Tour Home wycieczka pobytowa 7 dni/12 nurkowań/6 200 zł (noclegiem i wyżywieniem).

Noclegi: od 200 zł;

www.bikinihotelbookings.com

■ W Szkocji **NA SCAPA FLOW** znajdują się wraki z obu wojen światowych. Na dnie leżą pancerniki, krążowniki, niszczyciele i wiele innych okrętów wojennych. Początkującym poleca się nurkowanie na płytkich wrakach np. *Gobernador Boris*, które zostały zatopione, aby zablokować wejście do portu, zaawansowanym – takie jak *Brummer*, leżące głębiej, na otwartym morzu.

Dojazd: 1 280 zł; www.lataj.pl

Nocleg: od 150 zł, 1 dzień/2 nurkowania z łodzi/240 zł; www.scapafLOW.com

■ W północno-wschodniej części **PRZYLĄDKA FRANCÉS** na **WYPIE MŁODOŚCI**, położonej w pobliżu wybrzeża Kuby polecamy wraki transportowca *Jobacoa* i statku wojennego *Spartan*. Oba zatopione zostały w latach 70. XX w. dla celów wojskowych. Zobaczymy ławice lucjanów, skolopsów i różowików karaibskich, dekasoryby oraz ośmiornice.

Dojazd: 5 400 zł; www.lataj.pl

Nocleg: od 80 zł/noc;

www.varaderohotelbookings.com

Wyspa Lizard w Australii to świetna baza wypadowa do nurkowania na Wielkiej Rafie Koralowej i Morzu Koralowym

WIELKA RAFA KORALOWA

I MORZE KORALOWE – położona u wybrzeży Australii, ciągnie się od wybrzeży Papui-Nowej Gwinei aż do Wyspy Elliot w okolicach Brisbane. Największy w świecie kompleks raf koralowych, widoczny nawet z kosmosu (ponad 2 000 km). Bogactwo gatunkowe koralowców rafotwórczych i ryb.

POD WODĄ

■ **Polecamy:** Dziurę Dorsza Rafy Koralowej, Wieżyczkę Pixie – słup koralowy wyrastający z dna na wysokość 27 m oraz wrak *Yongala* – parowca z 1911 r.

■ **Zobaczmy:** Niebezpieczne skorpeny, rekiny woobogongi, bardzo jadowite węże – klepacze olbrzymie. W Morzu Koralowym spotkamy ławice lucjanów, barrakud i papugoryb garbogłowych, a także rekiny. Warto obejrzeć pokaz ich karmienia, ale trzeba za-

chować ostrożność i przestrzegać poleceń prowadzących, bo rekiny w szale żywienia potrafią być nieprzewidywalne!

DOJAZD

■ Z Warszawy do Cairns w dwie strony za ok. 6 200 zł, tam przez Sydney, z powrotem przez Singapur, LOT i Qantas Airways; www.lataj.pl

Z BIUREM PODRÓŻY

■ Nurkowanie na Wielkiej Rafie Koralowej 18 dni/ 8 500 zł (bez przelotu); <http://aquamatic.pl>

NOCLEGI

■ 3 dni / 2 800 zł, 4 dni / 3 200 zł, 7 dni (z nurkowaniem) / 5 650 zł; www.mikeball.com

THE BROTHERS – są maleńkimi szczytami wielkich gór koralowych wyrastających z głębin. Większa z nich – Big Brother ma tylko 300 m długości i 40 m szerokości, a druga jest od niej jeszcze dużo mniejsza. Od egipskiego wybrzeża dzieli je 50 km.

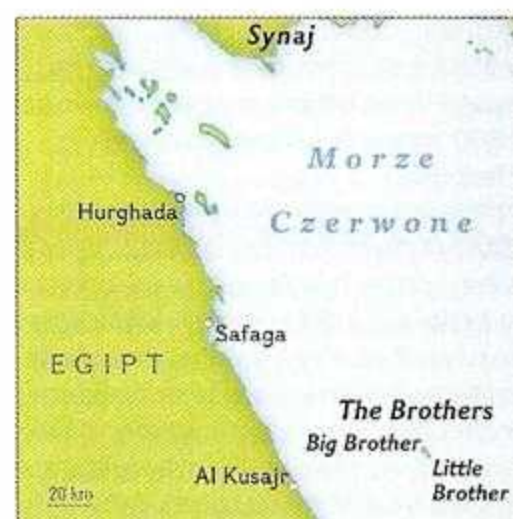
POD WODĄ

■ **Nurkowania na Big Brother** – w czasie dobrej pogody polecamy zwiedzanie leżących tam dwóch dużych wraków: *Aidy* i *Numidii*. Należy to jednak robić bardzo rozważnie, aby nie przekroczyć dopuszczalnych głębokości lub, co gorsza, nie zgubić grupy. Zdarza się, bowiem, że porywy silnego prądu, który tu rozdziela się na dwa strumienie, porywają mniej doświadczonych pletwonurków i zabierają ich na nurkowanie w dryfie, ale już po drugiej stronie wyspy.

■ **Zobaczmy:** wielkie jak drzewa koralowce czarne, wśród których kryją się czerwono-czarne żagiewki i piękne bicz morskie. Wokół raf krążą niezliczone ławice papużaków, sokali i innych mniejszych ryb.

■ Wizytówką **Little Brother** jest jedna z najpiękniejszych na świecie kolonii wielkich, wachlarzowatych gorgonii. Na kilkudziesięciu metrach pokrywają gęsto ścianę, tworząc coś na kształt ustawionych równolegle do siebie plotów.

■ **Zobaczmy:** tuńczyki, rekiny młoty oraz szare. Zdarza, że od strony otwartego oceanu rafę patrolują bardzo rzadkie rekiny kosogony i, uważane za niebezpieczne dla ludzi, białopłetwe rekiny pelagiczne. Zwykle spotyka się je tylko na oceanie.

DOJAZD

■ Czarterem z Warszawy do Hurghady. Cena 1 000 zł (w obie strony). Stąd samochodem do Al Kuwajr lub Marsa Tal-Alam ok. 100 zł; www.taniebiletylotnicze.com

Z BIUREM PODRÓŻY

■ Safari na łodzi w Egipcie. Cena 2 600 zł / 7 dni. W czasie tygodniowego safari na Brothers Islands przy każdej z wysp spędza się tylko po 2 dni, ale to w zupełności wystarczy, by je dokładnie poznać; www.planetsafari.pl

■ Wycieczka organizowana przez lokalnych touroperatorów: 3 700 zł / 7 dni (z nurkowaniem); www.underwater.pl/safari

NOCLEGI

■ Ze względu na warunki pogodowe warto wybrać jedną z wielu dużych i solidnych łodzi mieszkalnych z opcją nurkowania. Ceny turnusów: 2 800–3 500 zł / 7 dni; www.golden-dolphin.net; www.worldliveaboards.com/redsea.htm

■ Można wykupić sam pobyt w kraju (już od 900 zł), a na miejscu nurkowania – taka opcja okazuje się często tańsza.

PO GODZINACH

■ Można wybrać się na zwiedzanie zabytkowej latarni morskiej i obowiązkowo wejść na jej szczyt, aby zrobić kilka pamiątkowych zdjęć. Na inne atrakcje liczyć nie należy.

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: tylko dla zaawansowanych.

Prądy morskie: silne, mogą porwać mniej doświadczonych.

Temp. wody: 19–27°C

Widzialność: 20–50 m.

Maks. głębokość. nurk.: 40 m.

Kiedy: maj–sierpień.

PAPUA-NOWA GWINEA – państwo w Melanezji, położone w większości na wyspie Nowa Gwinea oraz dodatkowo na 2 800 wyspach. Lądowo graniczy z Indonezją.

POD WODA

■ Przybrzeżne rafy Papui-Nowej Gwinei słyną z tzw. *muck diving*, czyli nurkowania nad mulistym dnem. Kryją się tu ryby mandarynkowe, rawki, jaskrawoczerwone amfipriony, brzytewniki. Poza tym zobaczymy: żółwie, rekiny, manty i inne wielkie ryby pelagiczne polujące na mniejszych mieszkańcach rafy. Cierpliwi i bystrzy nurkowie mają szansę ujrzeć karmazyny Merleta.

■ **Polecamy:** Kimbe Bay, zatokę z 200 miejscami nurkowymi: nurkowania w prądzie oraz z delfinami i rekinami. Minle Bay z *cleaning station*, czyli stacją czyszczenia. To tutaj, zawsze w tym samym miejscu na codzienną toaletę przypływają 3-6 metrowe manty, a rybki-czyszciciele uwalniają ich ciała z pasożytów i glonów. Dostępne są też strome ściany z dużymi formacjami koralowymi, którymi "opiekują" się orlenie, rekiny i tuńczyki. **Banana Bomme**, cypel u ujścia Zatoki Milne obfituje w liczne gatunki zwierząt – od krabów po dorsze. W pobliskiej Tufi znajdują się wspaniałe wraki statków z II wojny światowej oraz bombowiec B17.

■ Pływając na rafach można dotrzeć pod wodą do miejsc dziewiczych, czyli nurkować tam, gdzie jeszcze nikogo wcześniej przed na-

Na rafach gnieźdzą się nudila (płaszczki)

mi nie było. Wiąże się to jednak z koniecznością dobrego wysondowania dna i sprawdzenia panujących tam warunków, bowiem może się zdarzyć, że trafimy na bardzo silne prądy morskie, które uniemożliwią przyjemne nurkowanie, wciągając nas głęboko w toń.

■ W Port Moresby znajduje się nowa komora dekompresyjna.

DOJAZD

■ Ceny: 5 000–25 500 zł. Przykładowe opcje: Warszawa – Frankfurt – Sydney – Port Moresby. Cena 8 100 zł (sierpień 2008). Warszawa – Nowy Jork – Singapur – Port Moresby. Cena 9 300 zł (grudzień 2008). Warszawa – Moskwa – Tokio – Port Moresby. Cena 25 500 zł (luty 2009). Podróż trwa 2–3 dni. www.mojeprzeloty.pl

Z BIUREM PODRÓŻY

■ Wyprawa nurkowa na Papuę Nową Gwineę – opcja 4 dni (wraki) i 8 dni (rafy). Cena wycieczki od 4 500 zł (bez przelotu). www.scubatravel.com.pl

■ Pobyt na łodziach (nocleg, wyżywienie, nurkowania, sprzęt): 3 100 zł/4 dni, 5 600 zł/7 dni.

■ Pakiety: 5 dni/10 nurkowań od 1 200 zł www.nurkowanie.travel.pl
www.safaripazola.com

JEREMUSZ DUTKIEWICZ

NOCLEGI

■ W bazach nurkowych od 150 zł/os. www.safaripazola.pl

WARTO WIEDZIEĆ

■ Polaków obowiązuje wiza. Należy o nią wystąpić do Wydziału ds. Imigracji i Obywatelstwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Imigracji Papui-Nowej Gwinei (Department of Foreign Affairs and Immigration, Immigration and Citizenship Division, Entries and Services Branch, P.O. Box 422, Waigani, NCD, Papua-New Guinea, tel. 00675 301 41 73) wizę wystawi, po jej przyznaniu, Ambasada Australii w Warszawie. www.msz.gov.pl

■ Każdy nurek musi wnieść opłatę na rzecz ochrony środowiska. Stawka 8 zł/dzień.

■ Na lądzie występuje malaria.

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

Temp. wody: 24–30°C

Widzialność: 15–50 m.

Maks. głębokość nurk.: 30 m.

Prądy morskie: silne przy ścianach, łagodne w lagunach.

Kiedy: listopad – czerwiec.

INNE PROPOZYCJE:

■ **ARCHIPELAG FIDŻI:** na Oceanie Indyjskim. Na tym prawie niezamieszkałym terenie występują wszystkie typy raf koralowych. **Polecamy:** Laguna Beqa, ze swoimi słynnymi wieżyczkami i Wielką Białą Ścianą, gęsto porośnięta niebiesko białymi koralowcami ośmiopromiennymi.

Dojazd: LOT, American Airlines, 3 500–5 000 zł. www.mojeprzeloty.pl

Noclegi: w dormitorium ok. 50 zł, pakiet 7 dni/10 nurkowań/nocleg/wyżywienie/1 os. 3 800 zł, dla 3 os. 2 500 zł. www.aquatrek.com

■ **RAFY KORALOWE INDONEZJI:** zobaczymy granika zwanego skalnym dorszem, papugoryby wielkogłowe, wargacz Napoleona, rekiny i raje. Poza tym: barakudy i makrele, a także delfiny, wieloryby, węże morskie oraz żółwie – skórzaste, zielone i szylkretowe.

Dojazd: LOT, Malaysia Airline, Garuda Indonesian 2 000–6 000 zł.

Dojazd: LOT, Malaysia Airline, Garuda Indonesian 2 000–6 000 zł. www.mojeprzeloty.pl
Z biurem podróży: 16-dniowa Wyprawa Indonezja z nurkowaniem na Jawie i Bali. Cena 12 800 zł (z przelotem). www.nautica.pl

Noclegi: od 150 zł www.balisealovers.com

■ **MALEDIWY:** Na atolach znajdziemy wiele atrakcyjnych miejsc nurkowych, od płytkich lagun, przez wraki do pokrytych koralowcami ścian. Na Rybiej Głowie i Maayafushi (Atol Ari) spotkamy rekiny, które kiedyś tu karmiono.

Dojazd: LOT, Lufthansa, BMI (British Midland) 1 900–3 000 zł.

Z biurem podróży: 16-dniowa Wyprawa Malediwy i Sri Lanka z nurkowaniem. Cena 11 300 zł (z przelotem). www.nautica.pl

Noclegi: od 100 zł www.maledivesdivingadventure.com

CENOTY – tak określane są wejścia do słodkowodnych grot, znajdujących się na półwyspie Jukatan, na południe od Cancún w południowo-wschodnim Meksyku. Odkryto ich do tej pory ok. 80–90.

POD WODA

■ **Polecamy:** najslawniejszy cenot – Nohoch Nah Chich – ok. 50 km podziemnych tuneli. A także: **Grand Cenote**, którego sklepienie ściśle wypełniają stalaktyty, a światło słoneczne dociera stosunkowo daleko od wejścia do jaskini. Nie sposób pominąć malowniczych **Calavera**, **Tadz Mahal** i **Car Wash**. Warto też spróbować nurkowania na rafach, np. wokół odległej o ok. 60 km wyspy **Cozumel**.

■ **Zobaczmy:** ponad 160 km podziemnych korytarzy, pieczary, syfony, tunele, stalaktyty i stalagmity, jak z podręcznika geologii.

■ **Nurkuje się** w grupach, maksymalnie 7-osobowych (trzy pary plus przewodnik) w niewielkiej odległości od wejścia do jaskini. Grupa porusza się wzdłuż poręczówki, czyli liny rozwijanej i mocowanej do specjalnych uchwytów przez przewodnika.

DOJAZD

■ Z LOT-em z Warszawy do Frankfurtu nad Menem (ok. 2 godz.), a stamtąd z Continental Airlines do Houston (ok. 8 godz.). Tymi samymi liniami do Ciudad Del Carmen w Meksyku (około 3 godz.). Z powrotem przesiadka w Amsterdamie. Łączna cena 6 260 zł; www.lataj.pl

NOCLEGI

■ **Miejsce na campingu** w Tulum od 10 zł. Nocleg w namiotach na plaży 35–70 zł (bez/z prysznicem). Pensjonat od 150 zł. 7-dniowa impreza nurkowa (dwa zanurzenia dziennie, transport, wyżywienie, instruktor – 1 400 zł); www.divetulum.com

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: głównie dla nurków jaskiniowych; dla amatorów – ograniczona liczba cenotów.
Temp. wody: 25–30°C.
Widzialność: ok. 20 m.
Prądy morskie: niewyczuwalne.
Kiedy: listopad–koniec maja.

PALAU – składające się z 340 koralowych i wulkanicznych wysepek państwo samorządowe (Republika Palau) stowarzyszone z USA. Położone w Mikronezji.

POD WODA

■ **Polecamy:** Niebieskie Dziury, czyli **Blue Holes**. Nurkowanie rozpoczyna się od wpłynięcia przez jedno z czterech niezależnych wejść na koronie rafy, prowadzących do ogromnej komnaty z dnem na 34 m. W górnej części jaskini możemy podziwiać zwisające ze stropów wielkie koralowce czarne, po czym wolno opadać w okolice dna. Znajdziemy tam wejście do kolejnej rozległej jaskini, ze szkieletami żółwi, niestety niedostępnej dla nurków rekreacyjnych.

■ **Zobaczmy:** jaskinie pełne stalaktytów, żółwie, duże ryby, wraki, przepiękne, bardzo zróżnicowane formacje koralowców.

■ **Warto też zanurzyć się przy Ścianie Ngementis.** To kawałek prostej rafy koralowej długości 400 m, która otacza wyspy **Palau** i lagunę. Jej szczyt znajduje się metr pod powierzchnią wody, więc jest to miejsce dogodne dla nurków z ABC. Potem ściana opada prosto na głębokość ponad 60 m. Napotkać tu można ławice karanksów, barrakud i papugoryb. Pojawiają się też raje i rekiny.
 ■ Na uwagę zasługuje również **Wielkie Jezioro Meduz** z ogromną ich kolonią (ok. 2 mln sztuk!) na wyspie **Eil Malik**.

DOJAZD

■ **Trasa łączona:** Finnair z Warszawy via Helsinki (ok. 3,5 godz.) do Nong Kongu (ok. 14,5 godz.). Stamtąd Cathay Pacific Airways do Manili (ok. 2 godz.). Dalej liniami Continental Micronesia przez Guam do Koror (5,5 godz.). Łączna cena ok. 5 600 zł (w obie strony); www.lataj.pl, www.continental.com, www.esky.pl/cathay-pacific

Z BIUREM PODRÓŻY

■ **Wyprawa Palau – Yap** (planowana na grudzień 2008): 15 dni, 2 nurkowania dziennie, zwiedzanie, zakwaterowanie oraz wyżywienie. Cena od 14 500 zł (z przelotem); www.nautica.pl

■ 7-dniowy pobyt z nurkowaniem, zakwaterowaniem, wyżywieniem i zwiedzaniem. Cena imprezy od 2 800 zł; www.samtours.com, www.palautours.com

NOCLEGI

■ **Pokoje w motelach** od 130 zł/os.

PO GODZINACH

■ **Birdwatcherzy** mogą udać się do **Palau Pacific Resort** w **Koror**, gdzie zobaczą np. rajskie ptaki. Nawet jeśli nie mieszkamy w tym luksusowym hotelu, wstęp na punkt obserwacyjny jest wolny;

<http://wombatcountry.com/trips>

■ W 2006 r. południowoafrykański paleontolog **Lee Berger** znalazł na Palau szczątki małych ludzi sprzed 2 900 lat. Rozmarami przypominali *homo floresiensis* (94–120 cm wzrostu i wagi 32–41 kg), odkrytych w 2003 r. na indonezyjskiej wyspie Flores, jednak pigmeje z Palau mieli dwa razy większe mózgi; www.nationalgeographic.pl

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.
Temp. wody: 27–29°C.
Widzialność: zmienna, wewnątrz atolu 15–25 m, na rafie w czasie przyływu 45 m.
Prądy morskie: niewyczuwalne.
Kiedy: październik–maj.

Grand Cenote

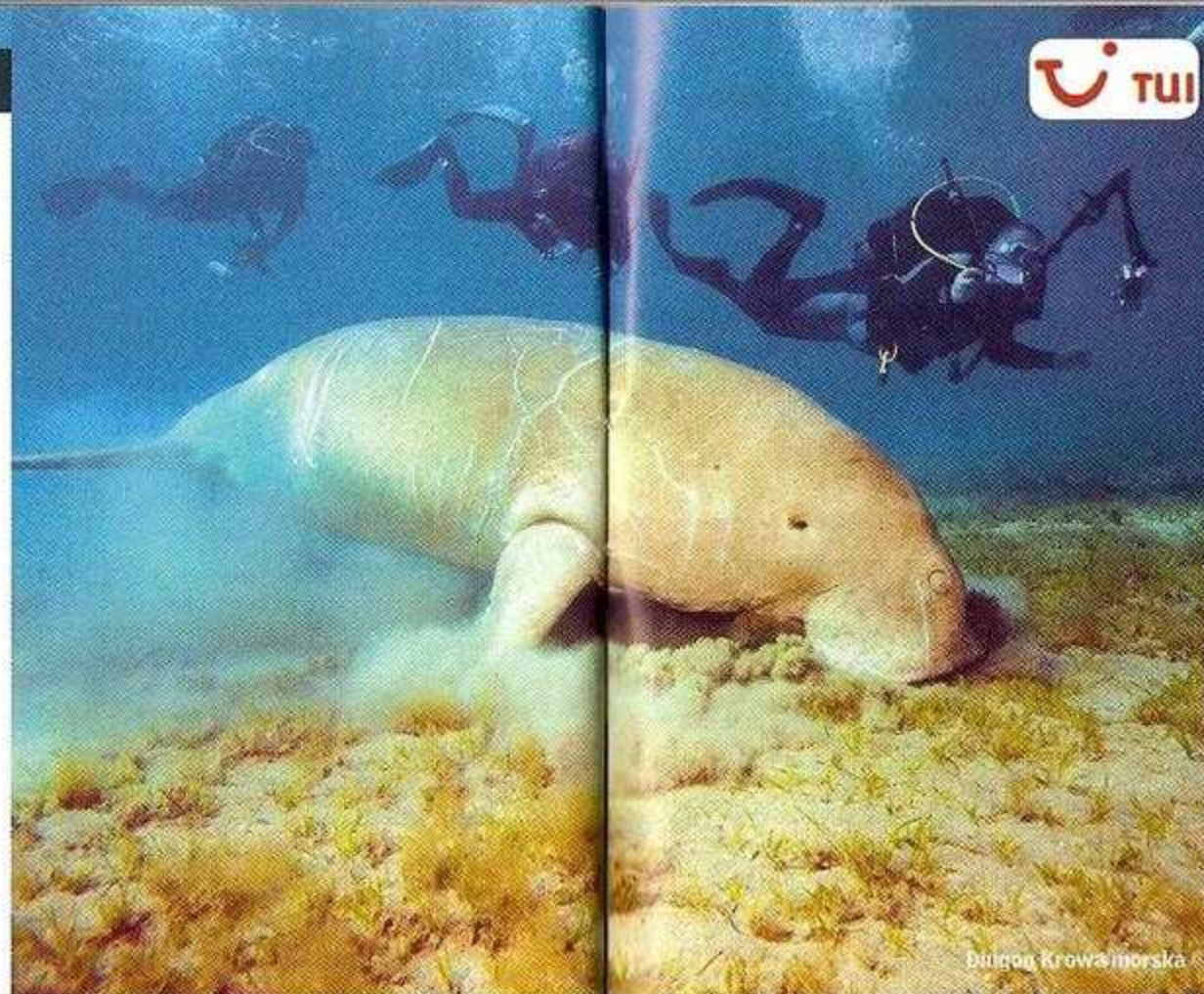
DAHAB – znajduje się w Egipcie nad Morzem Czerwonym, w zatoce Akaba, na półwyspie Synaj.

POD WODĄ

■ **Polecamy: Blue Hole i Kanion.** Pierwsza z nich to widoczna z brzegu studnia w rafie, głęboka na 120 m. Na głębokości 54 m znajduje się trudne technicznie, bo zakończone ok. 30-metrowym tunelem, wyjście na zewnętrzną stronę rafy. W minionych latach na klifie przybywało tablic upamiętniających kolejne niefrasobliwe ofiary tego przejścia. Kanion to długa na ponad 100 m, stosunkowo wąska, szczelina z kilkoma otworami na różnych głębokościach, zaczynająca się przy brzegu, a kończąca niemal 65 m pod powierzchnią wody. Nurkuje się najczęściej na 30 m i powoli wytraca głębokość, przepływając przez wznoszący się kręty pasaż, to zwężający się, to rozszerzający w rodzaj jaskini.

■ **Zobaczmy:** przedziwne formacje skalne, groty, kaniony, łuki, ściany, schodzące na kilkaset metrów w głąb w niewielkiej odległości od brzegu. Fauna stosunkowo uboga.

■ **Nurkuje się z brzegu,** w kilkuosobowych grupach z przewodnikiem. Ponieważ najatrakcyjniejsze miejsca bywają zatłoczone, trzeba przestrzegać ustalonego reżimu nurkowania, tzn. czasu przebywania w konkretnym punkcie, zakładanej głębokości, kierunku poruszania się na nurkowaniach. Sprzęt musi być dopasowany, luźne elementy pochowane

Biłogon Krowa morska

lub ciasno przypięte, aby nie utknąć w wąskim przejściu, np. Kanionu narażając siebie i innych na niebezpieczeństwo.

DOJAZD

■ Samolotem do Szarm asz-Szajch – cena czarterów już od 700-800 zł. Następnie wynajętym samochodem do Dahab (ok. 1,5 godz.) – 50-10 zł; www.travelasystemt.pl

Z BIUREM PODRÓŻY

■ 7-dniowy pobyt w hotelu Tropitel**** w Dahab, 2 posiłki/dzień, cena 1 950 zł. Kurs 5 dni/10 nurkowań: 300-500 zł.

■ Nurkowanie w Dahab. Cena 1 800 zł/7 dni (nocleg i hotel). Pakiet 5 dni/10 nurkowań 400 zł; www.nowa-ama.pl www.traveligo.pl

NOCLEGI

■ W mieście lub nad laguną. Ceny od 25-30 zł za pokój z klimatyzacją. Oferty m.in. na polskojęzycznej stronie Planet Divers: www.planetdivers.pl

INNE PROPOZYCJE:

■ **BLUE HOLE (Belize):** wielką, pionową studnię zamieszkują cieszące się złą sławą rekiny tępogłowe. Należy zachować szczególną ostrożność, gdy nurkuje się w pierwszej grupie. Rekiny najczęściej patrolują teren u wejścia, czekając na zablakane ryby. W grocie na głębokości 45 m znajduje się nawis z gigantycznymi stalaktytami. Jest to miejsce wyłącznie dla osób bardzo zaawansowanych. Nurkowanie od 200 zł/dzień. www.belizescuba.com

Dojazd: od 9 000 zł; www.fru.pl

Noclegi: od 100 zł/dzień (w okolicy nie ma dużego wyboru i hosteli).

■ **PRZYBRZEŻNE WODY FLORYDY:** słyną z lagun, w których można spotkać krowy morskie (manaty) i jaskiń z krystalicznie czystą wodą. Bywają one zdradliwe, gdy zmętniała woda z rzek wdziera się do środka, ograniczając widoczność, zaś silne prądy utrudniają wydostanie się na zewnątrz. Dlatego wszystkie przeznaczone do penetracji jaskinie są dobrze oporęczowane linami i dostępne wyłącznie dla osób posiadających certyfikat nurka jaskiniowego. Nurkowanie od 100 zł/dzień; www.diveoutpost.com Dojazd: 2 000 zł; www.travelsystemt.pl Noclegi: dla backpackersów od 40 zł; www.fortlauderdalehostel.com

■ **LUCICE (Hvar, Chorwacja):** ma dwa wejścia na głębokości 3-4 m i komorę, w której swobodnie mogą pływać nawet dwie duże grupy nurków. Nurkowania w jaskini organizują polskie bazy, działające od maja do października w Chorwacji. Ceny od 100 zł/dzień. Dojazd: od 700 zł; www.skyandsea.pl Z biurem podróży: od 1 100 zł/tydz.; www.travelplanet.pl Noclegi: od 400 zł/tydz./os., apartamenty od 480 zł/tydz.; www.nautica.pl; www.hostelbookers.com

PO GODZINACH

■ Dahab to również raj dla windsurferów i kitesurferów. Orientacyjne ceny kursów kitesurfingowych: 5 godz. – 480 zł, 10 godz. – 890 zł, 15 godz. – 1 230 zł. Cena zawiera sprzęt. www.travelasystemt.pl

■ Warto wybrać się do Parku Narodowego Ras Muhammad. W Szarm asz-Szajch trzeba dostać się na jedną z kilkudziesięciu łodzi, wypływających ku rafom Jolandy i Rekinów. Latem gromadzą się tam ławice lucjanów, ostroboków i barrakud (od 100 zł).

WARUNKI NURKOWE

Stopień trudności: dla każdego.

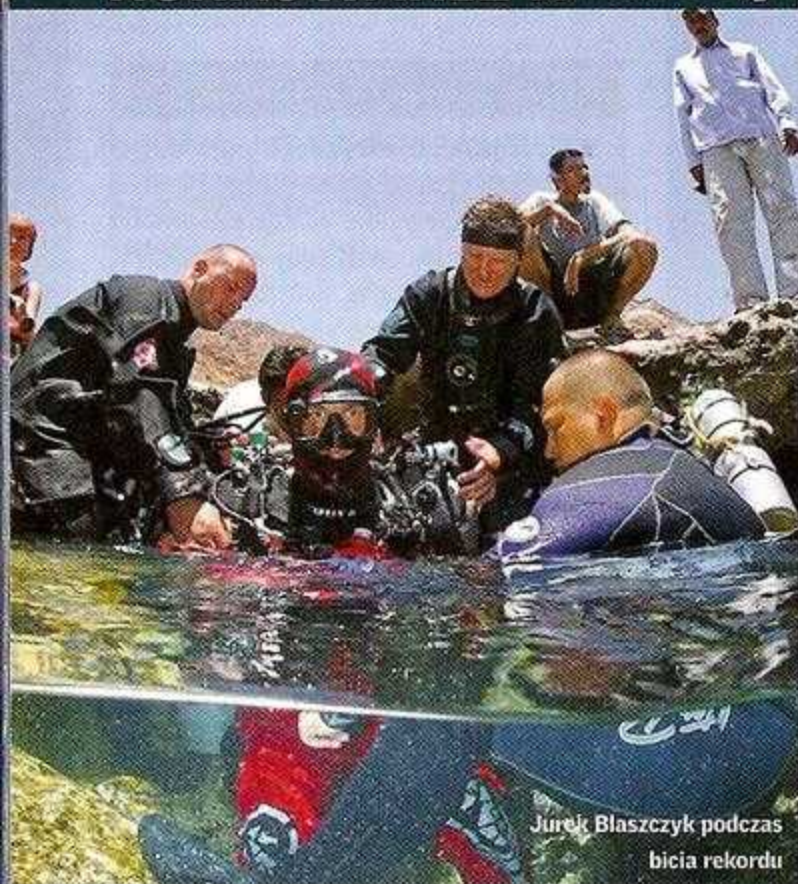
Temp. wody: 20-28°C.

Widzialność: 20-40 m.

Maks. głębokość nurk.: 40 m.

Prądy morskie: niewyczuwalne.

Kiedy: czerwiec-październik, choć można i zimą.

Jurek Blaszczyk podczas bicia rekordu

■ W styczniu bieżącego roku Marek Kryże zanurkował na 30 m w górskim jeziorze Tilicho Lake w Himalajach na wysokości prawie 5 tys. m n.p.m. i tym samym ustanowił rekord świata. Nurkowanie trwało około 20 minut.

■ W 2000 r. Włoch Nicola Brischigiario wynikiem 85 m ustanowił nieoficjalny rekord świata w dystansie przebytym pod lodem. Próba odbyła się w wodach Lac Verney w Aosta Valley (Włochy).

CIEKAWOSTKI

■ Za najstarszy dokument mówiący o zejściu człowieka pod wodę uważa się asyryjską płaskorzeźbę z 885 r. p.n.e. przedstawiającą mężczyznę uzbrojonego w narzędzie podobne do kuszy i oddychającego za pomocą urządzenia zbliżonego wyglądem do butli nurkowej. W 332 r. p.n.e. grecki filozof Arystoteles opisywał dzwon nurkowy używany przez Aleksandra Wielkiego w czasie oblężenia Tyru.

■ Autorem pierwszego projektu systemu oddychania pod wodą był Leonardo Da Vinci (1500 r.). Jego rysunki pojawiły się w *Codex Atlanticus*. Da Vinci zaprojektował również pierwszy nurkowy kombinezon.

■ Oficjalnie wynalezienie kombinezonu nurkowego przypisuje się niemieckiemu naukowcowi Augustowi Siebe pracującemu w Anglii w XIX w. Wnikliwsze badania historyczne dowodzą jednak, iż Siebe był jedynie realizatorem wcześniejszych projektów braci Johna i Charlesa Deane'ów.

■ Jacques Cousteau – pionier nurkowania, jeden z „muszkieterów morza”; stworzył aparat do oddychania pod wodą (SCUBA). W 1950 r. przerobił wojskowy trałowiec *Calypso* i wyposażył go w sprzęt do nurkowania oraz prowadzenia badań. W ciągu swego życia stworzył 115 filmów telewizyjnych i napisał 50 książek.

REKORDY

■ 231 m to najnowszy, potwierdzony rekord Polski w nurkowaniu głębokim. Ustanowił go w 2007 r. Jerzy Blaszczyk.

■ W tym roku Jacek Musiał ze Świętokrzyskiego Centrum Nurkowego „Abyss Diving” w Kielcach miał zejść na głębokość 235 m. Ten rekord jest jednak nieoficjalny.

■ Zapisany w Księdze Guinnessa rekord świata w nurkowaniu należy natomiast do pletwonurka z Republiki Południowej Afryki Nuno Gomesa, który swojego wyczynu dokonał w egipskim Dahab w 2005 r. Nuno został drugim człowiekiem na Ziemi, któremu udało się przekroczyć granicę 300 m. Ma w swoim dorobku rekord świata w nurkowaniu w jaskini na głębokość 283,6 m.

■ W 2005 r. Leszek Czarnecki i Krzysztof Starnawski ustanowili najdłuższy na świecie czas w nurkowaniu jaskiniowym. W cenotach przy półwyspie Jukatan przebywali równo 6 godzin, schodząc najgłębiej do 41 m. Ich 15 km trasa jest o ponad kilometr dłuższa od pokonanej przez Brazylijczyka Gilberta Menezesa w jaskini Baneira.

POCZUJ KLIMAT

■ **Nurkowanie w wielkim stylu**, Tim Simond. Ilustrowany pięknymi zdjęciami przewodnik po 26 najatrakcyjniejszych miejscach nurkowych świata pokazanych z perspektywy luksusowych hoteli, w których amator głębin wraz z rodziną zrelaksuje się po podwodnej przygodzie. Wydał National Geographic.

■ **Najpiękniejsze miejsca do nurkowania na świecie**. Fantastyczne zdjęcia podwodne i informacje o topowych spotach nurkowania w morzach i oceanach uzupełniają wskazówki niezbędne dla amatorów tego sportu, takie jak: widzialność, głębokość nurkowań, co zobaczymy pod wodą, a także dojazd, najlepszy czas pobytu i klimat. Wydawnictwo Książkowe Twój Styl.

■ **Morze Śródziemne**, Angelo Mojetta. Przewodnik podwodny National Geographic. Wspaniałe fotografie, barwne ryciny i wyczerpujące opisy pomogą pletwonurkom rozpoznać najczęściej występujące w tym akwenie ryby, bezkręgowce i rośliny.

■ **Nurkowanie**, Jerzy Macke, Krzysztof Kuszewski i Grzegorz Zieleniec. Podręcznik napisany przez praktyków z dużym doświadczeniem szkoleniowym. Dla początkujących i średnio zaawansowanych. Zagadnienia: sprzęt nurkowy, stosowane techniki, świat podwodny, hobby pletwonurka. Wydawnictwo Almapress.

■ **Zanurzeni w wielki błękit**, autobiografia kubańskiego nurka Francisco „Pipina” Ferrerasa opisująca historię wielkiej przygody i miłości autora i jego uczennicy, a zarazem żony Audrey Mestre. Oboje bili rekordy w nurkowaniu bezdechowym. Ustanawianie jednego z nich zakończyło się tragicznie... Wydawnictwo Świat Książki.

■ **Wielki Błękit**, film w reż. Luca Bessona. Oparty luźno na historii życia Jacques’a Mayola, który jako pierwszy pokonał głębokość 100 m w nurkowaniu swobodnym, i Enza Maiorki (w filmie Enzo Molinari, którego gra Jean Reno). Widowskowe zdjęcia podwodne. Powstały 2 wersje zakończenia: dla USA i reszty świata. Pierwsza kończy się happy endem – delfin ratuje Jacquesa.

SŁOWNICZEK

Aparat fotograficzny underwater camera
Aparat powietrzny scuba
Automat regulator
Azot nitrogen
Bezpieczeństwo safety
Ciśnienie pressure
Choroba ciśnieniowa (dekompresyjna) decompression sickness
Dno fond
Głębokość depth
Grota cave
Holować haul
Instruktor instructor
Jadowity venomous
Kotwica ancor
Kamizelka wypornościowa life jacket
Lampa torch, lamp
Manometr pressure gauge
Maska mask
Nawigacja navigation
Nurkowanie diving
Oddychanie breatching
Pas balastowy weight belt
Pęcherzyki bubbles
Pływerność buoyancy
Przystanek dekompresyjny stop, pauses
Podwodny underwater
Powierzchnia surface
Rurka oddechowa snorkel
Wynurzać ascend
Zanurzać descend

REDAKCJA

redaktor naczelna:
Martyna Wojciechowska
zastępca redaktor naczelnej:
Agnieszka Franus
redaktor prowadząca: Anna Kłossowska
teksty: Jeremiusz Dutkiewicz,
Anna Kłossowska, Joanna Stachowiak
grafik: Eugeniusz Osipczuk
fotoedytor: Aleksandra Bajer
kartograf: Joanna Kopka
korekta: Bogusława Jędrasik